

Is There a Halachik Dress Code for Rabbis?

במדבר פרשת בהעלותך פרק יא

(טז) ויאמר יקוק אל משה אספה לי שבעים איש מזקני ישראל אשר ידעת כי הם זקני העם ושטריו ולקחת אתם אל אהל מועד והתיצבו שם עמך: (יז) וירדתי ודברתי עמך שם ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם ונשאו אתך במשא העם ולא תשא אתה לבדך:

רש"י שם

והתיצבו שם עמך – כדי שיראו ישראל וינהגו בהם גדולה וכבוד ויאמרו: חביבין אילו שנכנסו עם משה לשמוע דבור מפי הגבורה.

במדבר י"א:ל

ויאסף משה אל-הַמַּחֲנֶה הוּא זַקְנֵי יִשְׂרָאֵל:

אבן עזרא שם

ויאסף משה – הלך בלווי עם הזקנים לחלוק להם כבוד.

חזקוני שם

ויאסף משה אל המחנה – נתלוא עם הזקנים לחלוק להם כבוד.

ר' בחיי שם

ויאסף משה אל המחנה הוא וזקני ישראל – הלך בלווי עם הזקנים לחלוק להם כבוד.

הרב משה מאיר אבינר, ראש כולל דיינות בישיבת בית אל

שלום הרב, ברצוני לשאול שאלה נוספת, אנחנו, בתור אנשים בציונות הדתית מתלבשים בבגדים פשוטים, אך החרדים הם מתלבשים בלבוש מכובד. והרי בתור בנים של מלך לא עדיף להתלבש בבגדים מכובדים?

<https://www.yeshiva.org.il/ask/126245>

מסכת נדרים כ:

אמר אמימר מאן מלאכי השרת? רבנן, ... ואמאי קרו להו מלאכי השרת דמצייני כמלאכי השרת.

ר"ן שם

דמצייני כמלאכי השרת – שהן מצויינים ונבדלין משאר בני אדם כמלאכי השרת כדאמרין בהגדה מלמד שהיו ישראל מצויינין שם כלומר שהיו עם בפני עצמן ולא נתערבו במצרים.

פירוש הרא"ש שם

דמצייני כמלאכי השרת. בתורה ובמצות ופרושין וקדושים משאר המון העם כקדושת מלאכי השרת:

גליון הש"ס לרע"א שם

ר"נ ד"ה דמצייני כו' מצויינים ונבדלים. עי' קדושין עב ע"א ברש"י ד"ה דומים:

מסכת קידושין ע"ב.

הראני תלמידי חכמים שבבבל דומים למלאכי השרת.

רש"י שם

דומים למלאכי השרת – לבושים לבנים ועטופים כמלאכי השרת וכתוב (יחזקאל ט) והאיש לבוש הבדים והכי נמי אמרינן בבמה מדליקין (שבת דף כה:) על רבי יהודה שהיה מתעטף ויושב בסדינים המצויינין ודומה למלאך כו' ובנדרים (דף כ:) נמי אמרינן מאן מלאכי השרת רבנן ואמאי קרי להו מלאכי השרת משום דמצויינין כמלאכי השרת במלבושים נאים.

שו"ת וישב הים חלק ג סימן לה

וראיתי בספר כסא שלמה למהר"ר שלמה חכים (דרוש ה' להלבשה דף ל"ג ע"ב) שפירש בזה וז"ל: ונפקא מינה בין שני הפירושים, דלפירוש רש"י שמצויינים היינו בלבושים נאים, מי שיש בו מדת הענוה ואינו רוצה להחזיק טובה לעצמו, ואינו לובש בגדים נאים שלא ליטול את השם, עם כל זה לא מצי לאשתמוטי נפשיה מלבוין את הלבנים, דעל כרחו צריך להיות מצויין. אך לפירוש הרא"ש ז"ל, ממילא על ידי מעשיהם הם פרושים ומצויינים משאר המון העם, ואינו צריך ללבוש בגדים נאים, עי"ש באורך מ"ש בזה דלבישת בגדים נקיים ומתוקנים הוא הכרח גדול גם לענין הצלחת הלימוד

מסכת שבת קמ"ה:

יטיב רבי חייא בר אבא ורבי אסי קמיה דרבי יוחנן, ויטיב רבי יוחנן וקא מנמנמ, אמר ליה רבי חייא בר אבא לרבי אסי, מפני מה עופות שבבבל שמנים, א"ל כלך למדבר עזה ואראך שמנים מהן, מפני מה מועדים שבבבל שמחים מפני שהן עניים, מפני מה ת"ח שבבבל מצויינין לפי שאינן בני תורה.

רש"י שם

מצויינין – מצויינין עצמן בלבושים נאים.

מצויינין – מקושטין.

שאינן בני תורה – כל כך לכבדם כבני ארץ ישראל מחמת תורתם מכבדים אותם מחמת לבושיהן שנראין חשובים.

גמרא שם

איתער בהו רבי יוחנן אמר להו דרדקי לא כך אמרתי לכם {משלי ז' ד'} "אמור לחכמה אחותי את" אם ברור לך הדבר כאחותך שהיא אסורה לך אומרהו ואם לאו לא תאמרהו... מפני מה ת"ח שבבבל מצויינין, לפי שאינן בני מקומן דאמרי אינשי במתא שמאי בלא מתא תותבאי {ישעיהו כ"ז:ו'} "הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל", תני רב יוסף אלו תלמידי חכמים שבבבל שעושין ציצין ופרחים לתורה.

רש"י שם

שאינן במקומם – שמא"י גלו לשם והגולה למקום נכרי מציינין עצמו במלבושים שיהא חשוב.

במתא שמאי – בעירי איני צריך להתכבד אלא בשמי שאני ניכר בו.
בלא מתא – במקום שאינה עירי.
תותבאי – כבודי תלוי בשמלתי שמלתו מתרגמין תותביה (שמות כב).

חידושי אגדות למהר"ל שם

בלא מתא [תותביה] כו'. אע"ג דעתה הם יושבי' [בבבל] דרך דירת קבע מ"מ כיון שאין התורה קבוע שם, ומי שהוא בלא מתא מתכבד עצמו במלבושים, ולפיכך חכמי בבל מצוינין. וטעם דבלא מתא [תותביה] כי הכבוד הוא נגד אחר ולא כנגד עצמו דלא שייך כבוד נגד עצמו, ולפיכך ת"ח דבבבל שאינם במקומם שאין בבל מקומם והוא כנגד אחר ומאחר שהוא כנגד אחר מתכבדים [במלבושיהם]. לאפוקי בא"י נחשב א"י מקומם ואין אדם מתכבד נגד עצמו, ולפיכך אע"ג שעתה הם תושבים שם מכל מקום כיון שהם שלא במקומם, [כי אין התורה מקומה בבבל, ולפיכך מתכבדים במלבושיהם כי הכבוד הוא שלא במקומו של דבר, אבל במקומו של דבר אין רודף אחר הכבוד כי זהו ענין הכבוד שהוא כנגד הזולת לא כנגד עצמו, ולפיכך כאשר הוא אצל הזולת שייך כבוד ויש להבין את זה].

רמב"ם הלכות דעות פרק ה

(א) כשם שהחכם ניכר בחכמתו ובדעותיו, והוא מובדל בהן משאר העם, כך צריך שיהיה ניכר במעשיו, במאכלו, ובמשקו, ובבעילתו, ובעשיית צרכיו, ובדיבורו, ובהילוכו, ובמלבושו, ובכלכלו דבריו, ובמשאו ובמתנו, ויהיו כל המעשים האלו נאים ומתוקנים ביותר:
(ט) מלבוש תלמיד חכמים מלבוש נאה נקי, ואסור לו שיימצא בבגדו כתם או שמנונית וכיוצא בה. ולא ילבש לא מלבוש מלכים, כגון בגדי זהב וארגמן שהכל מסתכלין בהם, ולא מלבוש עניים שהוא מבזה את לובשיו, אלא בגדים בינוניים נאים:

ולא יהא בשרו נראה מתחת מדיו כמו בגדי הפשתן הקלים ביותר שעושין במצרים, ולא יהיו בגדיו סחובים על הארץ כמו בגדי גסי הרוח, אלא עד עקיבו, ובית יד שלו עד ראשי אצבעותיו. ולא ישלשל טליתו, מפני שנראה כגסות רוח, אלא בשבת בלבד אם אין לו להחליף. ולא ילבש מנעלים מטולאים בבגד טלאי על גבי טלאי בימות החמה, אבל בימות הגשמים מותר אם היה עני:
לא יצא מבושם לשוק, לא בבגדים מבושמים ולא ישים בושם בשער, אבל אם משח בשרו בבושם כדי להעביר את הזוהמה מותר. וכן, לא יצא יחידי בלילה, אלא אם היה לו זמן קבוע לצאת בו לתלמודו. כל אלו מפני החשד:

רמב"ם סנהדרין והעונשין המסורין להם פרק ב

(ו) כשם שבית דין מנוקין בצדק, כך צריכין להיות מנוקין מכל מומי הגוף. וצריך להשתדל ולבדוק ולחפש שיהיו כולן בעלי שיבה, בעלי קומה, בעלי מראה, נבוני לחש, ושיהיו יודעין ברוב הלשונות, כדי שלא תהיה סנהדרין שומעת מפי התורגמן:
(ז) בית דין של שלשה, אף על פי שאין מדקדקין בהן בכל אלו הדברים, צריך שיהיה בכל אחד מהן שבעה דברים, ואלו הן, חכמה, ויראה, וענוה, ושנאת ממון, ואהבת האמת, ואהבת הבריות להן, ובעלי שם טוב:

תנועת המוסר א:כט על הרב ישראל מסלנט

גם במלבוסיו לא נבדל משאר בני העם, לא לבש איצטלה דרבנן כדרך הרבנים באותה תקופה, לא חבש כובע מיוחד לראשו ולא ניכרו בו כל רישומים יוצאים מגדר הרגיל מלבד אשר זיו קלסטר פניו שהזהיר באור עליון תואר יפיו המקסים צחות בגדיו ונימוסיו הנהדרים העידו על חכמתו ואצילותו

תנועת המוסר ג:כא על הרב נתן צבי פינקל

רנ"צ היה גם דורש מתלמידיו שיהיו מלובשים בגדים שלמים ונקיים מרוחצים למשעי ומסופרים כראוי. כשהרגיש בתלמיד שאיננו מדקדק בתלבושתו, היה גוער בו. בתקופות הראשונות של הישיבה החזיקו חייט מיוחד להטליא את בגדי התלמידים. ויש שרנ"צ בעצמו היה נלווה עם התלמידים אל החייט כדי לפקח שהתפירה תהיה מדויקת. קרה פעם שהופיע לפניו תלמיד וחסר לו כפתור בבגדו ולקח רנ"צ כפתור חוט ומחט ובא אליו לתפור לו את הכפתור

שו"ת וישב הים חלק ג סימן לה (הרבי יעקב משה הלל)

שאלה:

תלמיד חכם המגיד שיעור בישיבה, או נושא משרה ציבורית כגון רב או דיין, האם משום כבוד משרתו צריך להקפיד על טיב מלבושיו, ולהיות תמיד מעוטף במעיל ומעוטר בכובע. או אם קשה הדבר עליו ונוח לו יותר כשאינו לובש כובע ומעיל, ובפרט בעת שלומד בבית המדרש, אם יכול להקל מעליו כובד מלבושי כבוד אלו.

.... יוצא לנו מכל האמור, שכל תלמיד חכם, ובפרט הנושא משרה ציבורית כגון דיין ורב, ובפרט מן הפרט משרה חינוכית כגון ר"מ ומגיד שיעור, דצריך להקפיד על בגדיו שיהיו מכובדים ונקיים וצנועים, ובודאי אסור שיהיו פחותים בזויים או מלוכלכים. וכל זה בפרט בהיותו יוצא לשוק ומעורב בין הבריות. אבל גם בהיותו בבית המדרש, או לומד בביתו. נכון שיהדר להיות מעילו עליו. משום הצניעות וכבוד תורתו. וכל זה בדאפשר לו. שאין הדבר מפריע לו בעת הלימוד, אבל אם זה מכביד על החכם להיות מעוטף ומעוטר בעת הלימוד, העיקר הוא הלימוד בעצמו שהוא כבוד האמיתי לו, ולא יעשה הטפל עיקר. ועיין תורה לשמה (סימן שס"ז). אבל בעת התפלה כבר נפסק בש"ע (או"ח סימן צ"א סעיף ו'), דדרך החכמים ותלמידיהם שלא יתפללו אלא כשהם עטופים, ומקורו מן הרמב"ם (פרק ה' מהלכות תפלה הלכה ה'). אבל לא נכון לתלמיד חכם להתקשט ביותר בבגדי פאר הוד והדר, אלא די במכובדים בדרך הממוצע, וכמו שהעיד הרח"ו ז"ל על רבינו האר"י ז"ל (שער המצוות ריש פרשת עקב דף ל"ז ע"ב) וז"ל: בענין הנדיבות והוותרנות, ראיתי למורי ז"ל שלא היה חושש בעצמו להתכבד במלבושים נאים יותר מדאי. גם במאכלו היה אוכל דבר מועט מאד, אבל במלבושי אשתו היה זהיר מאד לכבדה ולהלבישה, והיה מפיק כל רצונה. אף אם לא היתה ידו משגת כל כך. עכ"ל. אבל המתפלל בשעת שלום בעולם יש להתקשט בבגדים נאים, כדאיתא בשבת (דף י"א ע"א), וכנפסק בש"ע בהגהת הרמ"א (סימן צ"א סעיף ו').

יחזקאל מ"ד

(יז) וְהָיָה בְּבוֹאֲם אֶל־שַׁעַר הַחֲצֵר הַפְּנִימִית בְּגָדֵי פְּשָׁתִים יִלְבְּשׁוּ וְלֹא־יַעֲלֶה עֲלֵיהֶם צִמְרַתְּם בְּשַׁעַר־יֵצֵא הַחֲצֵר הַפְּנִימִית וּבֵיתָה: (יח) פְּאָרֵי פְּשָׁתִים יִהְיוּ עַל־רַאשֵׁם וּמְכַנְסֵי פְּשָׁתִים יִהְיוּ עַל־מְתְּנֵיהֶם לֹא יִחְגְּרוּ בִּיָּזַע: (יט) וּבְצִאתָם אֶל־הַחֲצֵר הַחִיצוֹנָה אֶל־הַחֲצֵר הַחִיצוֹנָה אֶל־הָעַם יִפְשְׁטוּ אֶת־בְּגֵדֵיהֶם אֶשְׂר־הֵמָּה מִשְׂרָתָם בָּם וְהִנִּיחוּ אוֹתָם בְּלִשְׁכַת הַקֹּדֶשׁ וּלְבָשׁוּ בְּגָדִים אַחֲרָיִם וְלֹא־יִקְדְּשׁוּ אֶת־הָעַם בְּבִגְדֵיהֶם:

רש"י שם

ולא יקדשו את העם – תרגם יונתן: ולא יתערבון עם עמא בלבושיהון, כלומר לא יגעו אל העם בבגדיהם הקדושים שאין בגדי חול טהורים אצל בגדי הקודש.

נצי"ב ויקרא כ"א:

קדשים יהיו לאלהיהם – קדושה הוא פרישות מאנשים לשם ה'. בכל ענין שמתקדש ש"ש עי"ז שנוהגים כך היינו שיהיו מצוינים במדות טובות ובצניעות וכדומה לאפוקי שלא יהיו מובדלים מאנשים בדבר שאין בזה קידוש ש"ש ואין זה אלא גאווה והתרברבות.

הרחב דבר: ויחזקאל הנביא בסי' מ"ד אמר ובצאתם אל החצר החיצונה. אל החצר החיצונה אל העם יפשטו את בגדיהם אשר המה משרתים בם והניחו אותם בלשכות הקודש ולבשו בגדים אחרים ולא יקדשו את העם בבגדיהם. אין הפי' ולבשו בגדים אחרים בגדי חול פשיטא שלא ילכו ערומים וגם מה זה ולא יקדשו את העם בבגדיהם הרי בגדי קודש אסור ללבוש בל"ז בחוץ. אלא ה"פ ולבשו בגדים אחרים שלא ילבשו בגדי חול בצורת בגדי כהונה אלא ילבשו בגדים הנהוג בכל העם. וע"ז נתן טעם שלא יקדשו את העם בבגדיהם אם ילכו בבגדי כהונה יפרישו את העם מהם בראותם הכהנים מלובשים בגדי כהונה כמו בשעת עבודה וכ"ז רמז הכתוב כאן שקדושתם מן העם יהיו רק לאלהיהם לשם כבוד שמים ולא לכבוד עצמן.

במדבר י"ב:ג

וְהָאִישׁ מִשֵּׁה עֲנֹ מֵאֵד מְכַל הָאֲדָם אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הָאֲדָמָה:

בה"ג מניין המצוות מצוות עשה קס"ה

(קסה) והוי שפל רוח (במדבר י"ב:ג')

From the Netziv, we see the value in Jewish leaders not wearing clothing that creates a distance between them and the rest of the people. Similarly, a Rabbi must always question the motive behind his garb. Are his motives for Hashem, for the people, or for his own ego? Dressing up for the honor of Hashem and the Torah is an act l'shem shamayim. Dressing down a bit for the sake of the people is also an act l'shem shamayim.